

Anita Zlomislić

Hrvatski školski muzej, Zagreb

UDK 069:37](497.521.2):77.03
069.5](497.521.2):37
77.03.72](497.521.2)

Primljeno: 15. 2. 2024.

Prihvaćeno: 1. 3. 2024.

Stručni članak

HRVATSKI UČITELJSKI DOM U ZBIRCI FOTOGRAFIJA I ZBIRCI RAZGLEDNICA I SLIKOVNOG TISKA HRVATSKOGA ŠKOLSKOG MUZEJA

Sažetak

U ovom radu u fokusu su fotografije i razglednice s motivom Hrvatskoga učiteljskog doma iz Zbirke fotografija i Zbirke razglednica i slikovnog tiska Hrvatskoga školskog muzeja. Pored tih fotografija iz korpusa muzejske građe bavimo se i fotografijama snimljenim od 2020. do 2023. za potrebe dokumentacije zgrade Hrvatskoga učiteljskog doma nakon potresa, u kojoj se nalazi Hrvatski školski muzej, a potom za potrebe izložbe i monografije o toj zgradi. Da bi se stekao uvid u kontekst rada s/na tim fotografijama, dajemo kratki osvrt na aktivnosti u kojima se aktualizirala njihova višeslojna uloga.

Ključne riječi: *Hrvatski učiteljski dom (Zagreb)
Hrvatski školski muzej (Zagreb)
Zbirka fotografija, Zbirka razglednica i slikovnog tiska, muzejske zbirke*

1. Uvod

Hrvatski školski muzej (HŠM) od svojega je osnutka 1901. smješten u zgradi Hrvatskoga učiteljskog doma (HUD) u Zagrebu, na današnjem Trgu Republike Hrvatske

4, koja 1962. dobiva status spomenika kulturne baštine.¹ Zgrada je pretrpjela oštećenja u potresima 2020. godine. Zbog opasnosti od urušavanja dozidnoga dvorišnog dimnjaka koji se u potresu odvojio od tijela zgrade ona je dobila oznaku „neupotrebljivo” te je u njoj onemogućen rad.

Dolaskom na mjesto ravnateljice HŠM-a u srpnju 2022. za glavni strateški cilj četverogodišnjega mandata postavila sam rješenje njegovih prostornih problema, što uključuje: osiguranje novih privremenih prostora za rad Muzeja, obnovu HUD-a, rješenje pravnoga statusa Muzeja u zgradi HUD-a i povećanje prostornih kapaciteta Muzeja u toj zgradi. Naime, HŠM od 2006., kad većinski vlasnik zgrade postaje Republika Hrvatska, ne može riješiti svoj pravni status u zgradi Učiteljskoga doma, a zbog zamršenih imovinsko-pravnih odnosa zgradu smo tek u listopadu 2023. uspjeli prijaviti za obnovu. Slijedi nam borba za mjesto Muzeja u HUD-u, odnosno stvaranje uvjeta za održivost HUD-a kao spomenika kulturne baštine koji je zbog lošega upravljanja i prevelikoga broja korisnika zadnjih desetljeća doživio degradaciju kakvu ne zaslužuje tako vrijedan spomenik kulturne baštine, osobito s aspekta njegove iznimne povijesne važnosti u utemeljiteljskom razdoblju².

Osim što je vrijedan primjer arhitekture historicizma u Zagrebu i nezaobilazna karika u formiranju urbanističkoga ansambla zapadnoga kraka Zelene potkove te prva takva građevina rađena u tu svrhu u Monarhiji i druga u Europi, HUD je mjesto pamćenja zlatnoga, utemeljiteljskoga razdoblja hrvatskoga učiteljstva te riznica materijalne i nematerijalne baštine koju u njemu čuva HŠM. Premda Muzej formalno djeluje u zgradi od 1901., ideja o njemu nastaje istovremeno s idejom o gradnji Doma, prilikom osnivanja Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora 1871. i prve izložbe učila, otkad se građa počinje sakupljati. Stoga je HŠM integralni dio ideje o podizanju Učiteljskoga doma, a potom i njezine realizacije.

U tom kontekstu trebalo je ispričati priču o HUD-u, njegovim identitetima (Van Mensch, 1988) i značenju, promijeniti njegovu recepciju u javnosti te pred njegove vlasnike kao imperativ postaviti cjelovito rješenje koje će osigurati njegovu zaštitu i održivo upravljanje, a nadamo se i muzejsku prezentaciju unutar budućega postava HŠM-a.

U listopadu 2022. donosim odluku da ćemo u prvoj polovini 2023. provesti istraživanja, organizirati izložbu i tijekom njezina trajanja objaviti znanstvenu monografiju *Hrvatski učiteljski dom* (Zlomislić i sur., 2023) kako bi se o budućoj sudbini HUD-a mogla provesti argumentirana rasprava među svim dionicima (konzervatorima, vlasnicima i korisnicima) i donijeti cjelovito rješenje koje će jamčiti njegovu

1 Rješenjem Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Zagreba od 21. prosinca 1962. kao zaštićeni spomenik kulture upisana je u Registar nepokretnih spomenika kulture Regionalnoga zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu pod registarskim brojem RZG-14 i ima svojstvo kulturnoga dobra. Na temelju pravomoćnoga Rješenja Republike Hrvatske – Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine br. klasa: UP-I-612-08/02-01/522, ur. br. 532-10-1/8(JB)-02-2 od 21. studenog 2002. i pravomoćnoga Zaključka o ispravku rješenja br. klasa: UP-I-612-08/02-01/522, ur. br. 532-04-01-01/4-11-4 od 3. siječnja 2011., zabilježeno je da kuća popisni broj 1400 s dvorištem na Trgu maršala Tita br. 4 ima svojstvo kulturnoga dobra.

2 Više u: Zlomislić i sur., 2023.

održivost. Izložba je trajala od 25. svibnja do 27. rujna 2023., a pred zatvaranje izložbe promovirana je monografija i održana tribina o obnovi javnih zgrada u Zagrebu nakon potresa. Osim arhivske građe HŠM-a, najveći izvor informacija i komparativnih spoznaja u povijesnim istraživanjima o zgradi HUD-a bile su stare (analogne) fotografije i razglednice s motivom HUD-a koje čuvamo u Zbirci fotografija i Zbirci razglednica i slikovnog tiska HŠM-a. Dolaskom u HŠM, a odlaskom kolegice Elizabete Serdar u mirovinu, preuzimam vođenje obiju zbirki. Za potrebe izložbe i monografije korištene su i nove (digitalne) fotografije nastale u zadnja dva desetljeća te fotodokumentacija zgrade načinjena neposredno nakon potresa, a pored njih su u istu svrhu snimljene i neke nove fotografije zgrade.

2. Fotografije i razglednice s motivom Hrvatskoga učiteljskog doma u zbirnama Hrvatskoga školskog muzeja

Zbirka fotografija Hrvatskoga školskog muzeja³ danas sadržava oko 14.000 fotografija nastalih od 19. do početka 21. stoljeća (Serdar, 2021a). U Zbirci se čuva i veliki broj negatifa. U računalnoj bazi podataka M++ inventarizirano je 8800 fotografija. Fotografije su tematski vezane za školstvo i razvrstane u više cjelina:

1. sustav odgoja i obrazovanja (razvrstano prema lokalitetu, uključuje motive školskih zgrada, skupne fotografije razreda, učenika, nastavnih zborova, prikaza nastave, školskih aktivnosti, slike iz školskoga života itd.)
2. osobe
3. prosvjetne ustanove, organizacije i strukovna udruženja
4. ostalo.

U 3. skupini nalazi se 18 fotografija s motivom zgrade HUD-a. Najstarije datiraju od zadnjega desetljeća 19. do prvoga desetljeća 20. stoljeća, a ostale su iz sredine i zadnjega desetljeća 20. stoljeća. Pored njih, za izložbu i monografiju korištene su fotografije koje dokumentiraju izvorne segmente interijera HUD-a, kojih je ukupno sedam. Većina autora fotografija je anonimna, a među rijetkim autorima koji ih potpisuju su Johann Winkler (sl. 1, inv. br. Mf 396), Jarić (sl. 2, inv. br. Mf 397) i Fredy Fijačko (inv. br. 48557, 48780, 48781, 48783, 48784, 48785, 48601).

Iz Zbirke fotografija godine 2011. izdvaja se Zbirka razglednica i slikovnog tiska⁴. Zbirka sadržava oko 2000 predmeta (razglednica, dopisnica, slikovnoga tiska...). Ta se vrsta građe akumulirala od osnutka Muzeja, o čemu svjedoče prve inventarne knjige. Hrvatski školski muzej je nacionalni muzej specijaliziran za područje povijesti školstva i pedagogije, što je odredilo osnovne tematske cjeline Zbirke, odnosno politiku prikupljanja građe. Premda mnoge razglednice u ovoj zbirci imaju umjetničku vrijednost, primarni kriterij sakupljanja je motiv, odnosno povezanost s poviješću školstva.

3 Zbirka je registrirana 1974. (Reg. br. 142, god. 1974., spis: 02-750/1-74).

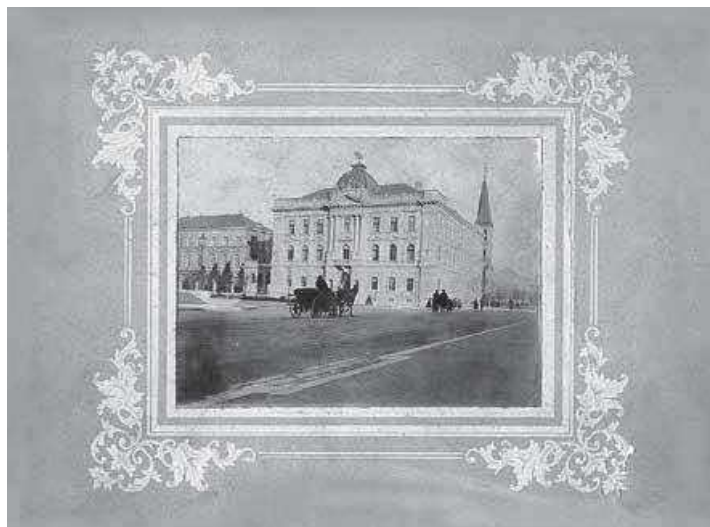
4 Zbirka razglednica i slikovnog tiska upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem 6101. Rješenjem Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Uprave za zaštitu kulturne baštine, od 20. studenog 2014.

Slika 1. HUD – zap. pročelje, autor J. Winkler, 19. st.
(inv. br. HŠM Mf 396)

Razglednice u Zbirci datiraju od druge polovine 19. stoljeća do suvremenosti. U najvećem broju zastupljene su one s motivom školskih zgrada gradova i mjesta diljem Hrvatske (Serdar, 2021b). Kao dijelovi gradskih vizura, na razglednicama se prezentiraju važne kulturne i obrazovne ustanove, odnosno njihove zgrade, što svjedoči o obrazovnoj ulozi koju su imale razglednice. Upravo takva bila je i uloga razglednica s motivom HUD-a, kojih u Zbirci imamo devet. Razglednice s motivom HUD-a datiraju od prvoga desetljeća do sredine 20. stoljeća. Većina ih je anonimna, a jedini identificirani autor je E. Marton (sl. 3, inv. br. 32799) te nakladnici M. Jaklin (sl. 4, inv. br. 33167) i V. Tomlinović (sl. 5, inv. br. Mf 398).

Neke od fotografija i razglednica s motivom HUD-a imaju umjetničku, a najčešće dokumentarnu vrijednost (Šiftar, 2002). Ova je građa inventarizirana i obrađena u računalnoj bazi podataka M++. Manji dio inventariziran je u konvencionalnim inventarnim knjigama i ima slovnu oznaku Mf.

Slika 2. HUD – zap. pročelje, autor prof. Jarić, kraj 19. st.
(inv. br. HŠM Mf 397)

Slika 3. HUD – razglednica, autor E. Marton, 1. pol. 20. st.
(inv. br. HŠM 32799)

Slika 4. HUD – razglednica, nakladnik M. Jaklin, 1905.
(inv. br. HŠM 33167)

Slika 5. HUD – razglednica, nakladnik V. Tomlinović, prva polovina 20. st.
(inv. br. HŠM Mf 398)

Slika 6. HUD – razglednica, 2. svj. rat
(inv. br. HŠM Mf 399)

3. Fotografije i razglednice kao izvor u povijesnim istraživanjima Hrvatskoga učiteljskog doma

Motivi povijesnih zgrada na starim fotografijama i razglednicama važan su izvor informacija o njihovu izvornom izgledu, kao i naknadnim preinakama, što se pokazalo iznimno važnim u njihovoj obnovi nakon stradanja u ratovima ili recentnim potresima u Hrvatskoj. U provedenim povijesnim istraživanjima HUD-a 2023. upravo su stare fotografije i razglednice bile izvanredno važne za utvrđivanje izvornoga izgleda zgrade koja je 2020. stradala u potresima i pred kojom je obnova. Na fotografijama i razglednicama koje nalazimo u zbirkama HŠM-a najčešće je prikazano glavno zapadno pročelje, a manji dio njih prikazuje dio interijera.

Na fotografijama i razglednicama zapadnoga pročelja datiranima od kraja 19. do sredine 20. stoljeća vidljivo je da je kupola zgrade bila polikromna, slična kupolama koje je na drugim svojim zagrebačkim ostvarenjima redovito koristio njezin projektant Leo Hönigsberg, ili pak onima nastalim u suradnji s Julijem Deutschom, poput kupole Starčevićeva doma, s kojim 1899. osniva zajedničko poduzeće Hönigsberg i Deutsch⁵ (sl. 1, 2, 3, 5). Na fotografijama i razglednicama koje datiraju iz vremena Drugoga svjetskog rata (sl. 6) kupola više nije polikromna, već monokromna kakvu nalazimo i danas. Te fotografije HUD-a iz sredine 20. stoljeća koje bilježe promjene na kupoli svjedoče o njegovu povijesnom identitetu. O drugim izmjenama doznajemo iz pisanih izvora u kojima se pred kraj završetka gradnje HUD-a navodi da je pokrov zgrade bio od škrljevca (Zlomislić i sur., 2023, 43). Taj je krov u drugoj polovini 20. stoljeća zamijenjen eternit pločama, koje se danas nalaze na krovu s ulične strane, dok je dvorišni dio krova pokriven crijepom.

Dijelove izvornoga unutrašnjeg uređenja prikazuju fotografije velike dvorane HUD-a (sl. 7), one na kojima su prostorije Hrvatske učiteljske štedne i predujamne zadruge

Slika 7. HUD – velika dvorana, 1901.
(inv. br. HŠM Mf 489)

5 Leo Hönigsberg (Zagreb, 1861. – Zagreb, 1911.) završio je realku u Zagrebu 1879., nakon čega upisuje studij na Visokoj tehničkoj školi u Beču kod slavnoga Heinricha v. Ferstela. Nakon studija, koji završava 1883., radio je pet godina u atelijeru uglednoga bečkoga graditelja Tischlera, glavnoga projektanta Bečkoga građevnog društva. Od 1888. živi u Zagrebu, premda već 1886. u Zagrebu počinje samostalnu karijeru s projektom palače Mirka pl. Halpera na Strossmayerovu trgu 3 (1886. – 1887.), potom projektom privatne kuće dr. Dragutina Čeha u Medulićevoj 22 (1887. – 1888.), projektom Hrvatskoga učiteljskog doma (1888. – 1889.) te projektom stambene zgrade s dućanima za svojega oca, bankara Mavra Hönigsberga, koju čini sklop od tri dvokatnice u Ilici 51, 53 i 53a. Nakon toga 1889. osniva zajedničko projektno-građevinsko poduzeće s Julijem Deutschom, čija će aktivnost snažno markirati lice Zagreba u zadnjem desetljeću 19. i prvom desetljeću 20. stoljeća.

Slika 8. HUD – prostorija Hrvatske učiteljske
štedne zadruge, 1899. (inv. br. HŠM Mf 353)

Slika 9. HUD – Gospojinski klub, 1901.
(inv. br. HŠM Mf 490)

Slika 10. HŠM, 1. postav, 1901. (inv. br. HŠM Mf 365)

Slika 11. HUD – strop velike dvorane,
autor F. Fijačko, 2023.

(sl. 8) i Gospojinskoga kluba učiteljica (sl. 9) te one koje dokumentiraju prvi stalni postav HŠM-a 1901. (sl. 10). Fotografije su datirane u zadnje godine 19. ili prve godine 20. stoljeća. Strop velike dvorane u prizemlju koja je služila za okupljanja ima stropni ornamentalni oslik koji je i danas očuvan. Usporedimo li njegov današnji izgled s onim na crno-bijeloj fotografiji s kraja 19. stoljeća, primijetit ćemo da je izvorni oslik bio nešto svjetliji i s jačim kontrastima (sl. 11). Tragove oslika naziremo mjestimično i na drugim zidovima, koji su razotkrili svoje dublje slojeve uslijed oštećenja u nedavnim potresima. Prema fotografijama prvoga postava Muzeja, u srednjoj sobi prvoga kata smještenoj iznad ulaza strop je bio dekoriran oslikom (sl. 10). Može se pretpostaviti da je zidne oslike moguće naći i na drugim, zasad neidentificiranim mjestima.

4. Nove akvizicije – digitalne fotografije s motivom Hrvatskoga učiteljskog doma

Hrvatski učiteljski dom stradao je 22. ožujka 2020. u potresu, nakon čega je petrinjski potres dodatno povećao postojeća oštećenja. Zgrada je zadobila pukotine na nosivim i pregradnim zidovima, oštećeni su dimnjaci na krovu, a dozidni dimnjak u dvorištu po visini se odvojio od tijela zgrade, pa je ona dobila oznaku „neupotrebljivo” (sl. 12). Destabilizirane su krovne balustrade i plastični ukrasi na pročeljima (sl. 13). U više navrata pripadnici Javne vatrogasne postrojbe Grada Zagreba uklanjali

Slika 12. HUD – potres, oštećenje dimnjaka, autor M. Pezelj, 2020.

Slika 13. HUD – potres, oštećenje krovne balustrade, autorica A. Zlomislić, 2022.

Slika 14. HUD – detalj, bravarija Joanowics, autor F. Fijačko, 2020.

Slika 15. HUD – detalj ograde stubišta, autor F. Fijačko, 2020.

su dimnjake na krovu i ukrasnu plastiku na zapadnom pročelju. Zbog oštećenja zgrade stalni postav HŠM-a izmješten je u depoe, a Muzej je zatvoren za javnost.

Neposredno nakon potresa nastaje fotografska dokumentacija zgrade koja evidentira konstrukcijska oštećenja, ali i ona koja prvi put dokumentira danas sačuvanu izvornu opremu interijera iz doba gradnje 1888. – 1889. Dio fotografija snimljen je za potrebe izložbe i monografije o HUD-u. Među autorima tih fotografija izdvajamo imena Fredyja Fijačka, Milana Pezelja i Štefke Batinić.

Nekoliko analognih crno-bijelih fotografija Fredyja Fijačka s motivom zgrade HUD-a nalazimo u Zbirci fotografija još otprije, a datiraju iz 1996. i oko 2000. Neposredno nakon potresa 2020. Fijačko je snimio seriju digitalnih fotografija koja prvi put ciljano bilježi detalje unutrašnjega uređenja HUD-a. Projektant HUD-a Leo Hönigsberg nastojao je osim reprezentativne vanjštine zgrade, a u skladu s mogućnostima investitora⁶, i njezinu unutrašnjost oplemeniti kvalitetnom opremom koju su izrađivali vrsni, uglavnom domaći obrtnici. Među njima sam u istraživanju otkrila imena bravarske radionice Joanowics iz Graza i stolarske radionice Kontak (Zlomislić i sur., 2023, 70) (sl. 14). Od izvorne stolarije i danas su sačuvani prozorski okviri, dvoja ulazna vrata u zgradu te ulazna vrata u stanove i prostorije. Na stubištima su kovane ograde s vitičastim motivima, a okove s istim motivima nalazimo i na svim ulaznim vratnicama (sl. 15). Ostala su sačuvana i pojedina stakla na vratima i prozorima urešena girlandama i figurama anđela (sl. 16). Fijačko je 31. listopada 2020. snimio i demontažu plastičnih ukrasa sa zapadnoga pročelja, koju su izveli članovi Javne vatrogasne postrojbe Grada Zagreba. Za potrebe izložbe i monografije o HUD-u 2023. pozvala sam Fijačka da dopuni tu seriju fotografija još nekim detaljima interijera te snimkama pročelja u ansamblu istočne strane Trga Republike Hrvatske, koja je u vrijeme projektiranja 1888. trebala skladno zaokružiti urbanu cjelinu novoga Sveučilišnog trga s javnim zgradama.

Fotografije Milana Pezelja nastale su prilikom posjeta stručne skupine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske neposredno nakon potresa, 8. travnja 2020. Fotografije bilježe oštećenja zgrade na uličnim i dvorišnim fasadama i u interijeru na svim etažama. Te fotografije ostaju trajna dokumentacija povijesnoga identiteta zgrade

Slika 16. HUD – detalj stakla nad vratima, autor F. Fijačko, 2020.

⁶ Gradnja HUD-a većinom je financirana sredstvima učitelja, čija je zajednica svoje aktivnosti provodila preko tri učiteljske udruge – Učiteljske zadruge, Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora i Saveza hrvatskih učiteljskih društava – te sredstvima prikupljenim tombolama, lutrijom i donacijama.

Slika 17. HŠM – detalj postava nakon potresa,
autor M. Pezelj, 2020.

Slika 18. HUD – demontaža arh. plastike,
autorica Š. Batinić, 2020.

u 2020., koja će nakon obnove zasigurno doživjeti preinake. Jednako tako posljednji put dokumentiraju segmente stalnoga postava HŠM-a iz 2000. jer je građa nakon toga izmještena u depoe iz sigurnosnih razloga (sl. 17).

Osim Pezeljevih i Fijačkovih fotografija, vrijedan segment dokumentacije zgrade nakon potresa čine fotografije tadašnje ravnateljice HŠM-a Štefke Batinić i Dražena Bračića. Batinić je sustavno dokumentirala situacije nakon potresa, pa tako i dvije intervencije Javne vatrogasne postrojbe Grada Zagreba: 6. lipnja 2020. demontažu oštećenih dimnjaka na krovu i 31. listopada 2020. demontažu arhitektonske plastike na zapadnom pročelju HUD-a (sl. 18). Bračić je u ožujku neposredno nakon potresa, dakle prije intervencije vatrogasaca, dronom snimio krovnište HUD-a. Na tim je fotografijama osim stanja krova nakon potresa iznimno vrijedan cjeloviti pogled na krovnište iz ptičje perspektive koji evidentira sve njegove dijelove i različite pokrove (sl. 19).

Digitalne fotografije HUD-a dosad nisu bile inventarizirane i obrađene u računalnoj bazi podataka M++. Zahvaljujući provedenim povijesnim istraživanjima obiluju metapodacima koji će prilikom obrade biti uneseni u M++.

Slika 19. HUD – krov, autor D. Bračić, 2020.

5. Zaključak

Fotografija je istodobno slika i fizički objekt te kao takva posjeduje više informacijskih slojeva ili značenja. U tom smislu danas se identificiraju dvije društvene biografije koje ima fotografija: biografija koja se odnosi na slikovni sadržaj te biografija specifičnoga materijalnog objekta (Gržina, 2018).

Tijekom istraživanja o HUD-u, fotografije i razglednice iz zbirke HŠM-a imale su primarno dokumentarnu vrijednost, odnosno bile su izvor informacija o njegovu izvornom izgledu i promjenama koje je doživio s vremenom, pa je njihova primarna uloga bila prenijeti slikovni sadržaj. Na izložbi su pak fotografije imale dvojaku funkciju, bile su i muzejski predmeti i dokumentacija o zgradi. Postavljene stare analogne crno-bijele fotografije osim dokumentacijske imale su i specifičnu vrijednost materijalnoga objekta koji u sebi nosi zapis protekloga vremena, dok su recentne digitalne fotografije na izložbi iskazivale primarno svoj slikovni sadržaj.

Peter van Mensch 1987. dekonstruirao je identitet muzejskoga predmeta kao idejni, zbiljski i sadašnji (stvarni). Idejni ili konceptualni identitet predmeta je ideja koja stoji iza predmeta – u arhitekturi je to projekt. Ideja koja se materijalizirala u predmetu, odnosno izvorna materijalna svojstva predmeta čine zbiljski identitet. Stvarni ili sadašnji identitet predmeta su sve one promjene nastale na/u njemu do danas (Van Mensch, 1988, 101-102). Zahvaljujući sačuvanim analognim fotografijama HUD-a i razglednicama s kraja 19. i početka 20. stoljeća koje se čuvaju u Zbirci fotografija i Zbirci razglednica i slikovnog tiska HŠM-a možemo rekonstruirati dijelove izvornoga izgleda, odnosno zbiljski identitet HUD-a. Fotografije iz sredine i druge polovine

20. stoljeća govore nam o njegovoj „povijesnoj vrijednosti” ili povijesnom identitetu, a recentne digitalne fotografije pružaju nam informacije o njegovu sadašnjem identitetu.

Digitalna fotografska dokumentacija HUD-a, nastala većinom nakon potresa, vrijedan je prilog poznavanju ovoga spomenika kulturne baštine te će u budućnosti biti važan izvor za povjesničare arhitekture, konzervatore i restauratore. Digitalne fotografije HUD-a činit će novi, digitalni fond Zbirke fotografija HŠM-a. U planu je njihova inventarizacija i unos u računalnu bazu podataka Modulor++ te na mrežni katalog *e-Skolski*. Neke od fotografija koje je snimio Fredy Fijačko imaju i umjetničku vrijednost te će jednoga dana vjerojatno zaslužiti i samostalnu izložbu.

LITERATURA

1. Antoš, Z. (2000). Mogućnost korištenja digitalne fotografije. *Informatica museologica*, 31 (3-4), str. 52-54. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/210760> [22. prosinca 2023.].
2. Gržina, I. (2018). Fotografija kao muzejski predmet ili dokumentacijski izvor i sve između toga. *Informatica museologica*, 49, str. 80-84. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/218436> [10. prosinca 2023.].
3. Maroević, I. (1993). *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.
4. Maroević, I. (2000). Fotografija kao muzejski predmet. *Informatica museologica*, 31 (3-4), str. 13-16. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142827> [20. 11. 2023.].
5. Serdar, E. (2021a). Zbirka fotografija Hrvatskoga školskog muzeja. *Anali za povijest odgoja*, 19 (43), str. 37-42.
6. Serdar, E. (2021b). Zbirka razglednica i slikovnog tiska Hrvatskoga školskog muzeja. *Anali za povijest odgoja*, 19 (43), str. 43-50.
7. Šiftar, D. (2002). Fotografija u muzeju – vrste, informacijska i komunikacijska uloga. *Informatica museologica*, 33 (1-2), str. 101-103. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/207255> [3. siječnja 2024.].
8. Tuđman, M. (1990). *Teorija informacijske znanosti*. Zagreb: Informatior.
9. Van Mensch, P. (1988). Strukturalni pristup muzeologiji. *Informatica museologica*, 19 (1-2), str. 99-103. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/145299> [3. siječnja 2024.].
10. Zlodi, G. (2003). Muzejska vizualna dokumentacija u digitalnom obliku. *Muzeologija*, 40, str. 9-105. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/78111> [25. studenog 2023.].
11. Zlomislić, A., Gaćina Škalamera, S. i Batinić, Š. (2023). *Hrvatski učiteljski dom*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.

Anita Zlomislić, Zagreb

CROATIAN TEACHERS HOME FEATURED IN THE CROATIAN SCHOOL MUSEUM'S PHOTOGRAPH COLLECTION AND COLLECTION OF POSTCARDS AND PICTORIALS

Abstract

This paper focuses on photographs and postcards featuring the Croatian Teachers Home as part of the Croatian School Museum's Photograph Collection and Collection of Postcards and Pictorials. In addition to these photographs extracted from the corpus of museum materials, we also presented post- earthquake photographs made between the years 2020 and 2023 for the purpose of documenting the Croatian Teachers Home building, which is also home of the Croatian School Museum, and later also for the purposes of an exhibition and monograph dedicated to the building in question. To present the context of working with/on such photographs, we present a brief overview of the activities that updated their manifold role.

Keywords: Croatian Teachers Home (Zagreb)
Croatian School Museum (Zagreb)
Photograph Collection, Collection of Postcards and Pictorials,
museum collections